

DÖNTVÉNYTÁR

HITELJOG

Szerkeszti: Dr. GAÁR VILMOS kir. kuriai bíró.

38.

Az adós az ő érdekében kikötött teljesítési határidő előtt is joghatályosan teljesíthet. Ha a hitelezőnek a teljesítésnél megelőző vagy egyidejű cselekménnyel közre kell működnie és ő ezt a cselekményt a megszabott időben nem teljesíti, a hitelező késedelembe esik. A hitelezői késedelem jogkövetkezménye az Osztrák-magyar bank bankjegyeinek kötelező lebélyegzése idejében.

Tényállás: Eladó az ingatlant tehermentesen adta el, de mert a telekkönyvben 30.000 K jelzálogos követelés volt bekeblezve, a vevők érdekeinek biztosítása céljából szerződő felek abban állapodtak meg, hogy a vevők a vételárból egyelőre 50.000 koronát visszatartanak, ezt az 50.000 koronát dr. R. B. ügyvédnek megőrzés végett átadják azzal, hogy ez az összeg az eladónak akkor lesz kiadandó, amikor a jelzálogos teher törlése telekkönyvileg keresztülvitetik. A vevők e megállapodáshoz képest az 50.000 K-át dr. R.-nek nyomban át is adták. Miután dr. R. 1920 III/13-án meggyőződött arról, hogy a jelzálogi teher törlésének telekkönyvi akadályja nincs, az ugyanezen napon ajánlottan feladott 3% alatti levélben értesítette az eladót, hogy az 50.000 K e naptól kezdve eladó rendelkezésére áll. Az eladó csak 1920 márc. 19-én jelentkezett felperesek személyében, akiket a pénzfelvételre meghatalmazott.

Kuria: A most ismertetett tényállásra tekintettel a fellebb. bíróság helyesen állapította meg azt, hogy a zálogjogi terhek törléséig visszatartott vételárhátralék megfizetésére megszabott feltétel, helyesen véghatáridő kizárólag a vevő alperesek érdekében kötöttetett ki. Minthogy pedig jogszabály az, hogy oly esetben, midőn a teljesítési határidő csupán az adós

érdekében van meghatározva, az adós a teljesítési határidő előtt is teljesíthet, a fellebb. bíróság jogszabálysértés nélkül vonhatta le azt a jogi következtetést is, hogy az eladó és a vevő közös megbízottja: dr. R. B. ügyvéd az eladó részére nála őrizetbe helyezett 50.000 korona kifizetésével 1920 III/13-án az eladót jogszerűen megkínálhatta, annak dacára, hogy a zálogjogi terhek törlésére vonatkozó tkvi végzés ekkor még jogerőre nem emelkedett. Ebből pedig önként következik, hogy amennyiben az ilyként jogszerűen felajánlott szolgáltatás átvétele körül akár az eladót, akár pedig az ő jogán fellépő felpereseket mulasztás terheli, a hitelezői késedelemből és a késedelem ideje alatt a szolgáltatás tárgyában előálló kárveszélyt is ők tartoznak viselni.

Ezek szerint ebben a perben az egyedül döntő kérdés az, vajjon felperesek terhére a hitelezői késedelem megállapítható-e vagy sem? Jogszabály az, hogy ha a hitelezőnek a teljesítésnél valamely megelőző vagy egyidejű cselekménnyel közre kell működnie és ő ezt a cselekményt az erre megszabott határidőben nem teljesíti, a hitelező késedelembe esik.

A megállapított tényállás szerint felperesek az eladó engedményeseiként igényelték a vételárhátraléknak az ő kezükhöz való kifizetését. Ebből folyóan a kifizetést megelőzően tartoztak volna engedményesi mivoltukat vagy legalább azt igazolni, hogy az eladó őket a vételárhátralék felvételére felhatalmazta, mert enélkül dr. R. a nála az eladó részére őrizetben tartott 50.000 koronát a felpereseknek ki sem adhatta; ámde felperesek sem 1920. III/15-én vagy 16-án, midőn a III/13-án az eladó részére fizetésül felkínált pénz felvétele végett dr. R.-nél jelentkeztek, sem az ecélből III/18-ára megszabott határrapon ezt nem igazolták, sőt ez utóbbi napon meg sem jelentek.

A dolog ily állásában tehát az a körülmény, hogy a vevők részéről kellően felajánlott 50.000 K-t az Osztrák-magyar bank által kibocsátott bankjegyek felülbélyegzése tárgyában kiadott 1700/1920. M. E. sz. rendelet hatályba lépte előtt felp.-ek át nem vehették, nem a vevők valamely jogtalan magatartására, hanem egyedül és kizárólag saját mulasztásukra — hitele-

zői késedelmükre — vezethető vissza; aminek folyamánként az ebből származott az a hátrány, hogy a szóbanforgó összegnek a felerésze állami kölcsön céljaira igénybe vétetett, az eladó, illetve az ő jogán fellépő felperesek terhére esik; — következésképpen felperesek III/19-én a szóban levő 50.000 koronának az átvételét amiatt, hogy a bankjegyek felülbélyegezve nincsenek, jogszerűen meg sem tagadhatták.

Minthogy pedig az 1700/1920. M. E. sz. kormányrendelet 2. §-a értelmében az, akinek az őrizetében felülbélyegzés alá eső bankjegyek vannak, ezeket a bankjegyeket felülbélyegzés végett valamely gyűjtőhelyhez az 1920 III/18—27-ike közti időben beszolgáltatni köteles volt, azonban sem az eladó, sem az ő jogán fellépő felperesek az erre irányuló fahívás dacára 1920 III/25-ikéig a dr. R. B. őrizetében volt bankjegyek átvétele iránt nem intézkedtek és ekként dr. R.-nek az eljárása, hogy a szóban levő 50.000 korona felülbélyegzéséről az eladó nevében ő gondoskodott, — jogszerű volt;

minthogy továbbá a fentebb megállapított hitelezői késedelem folytán alperesek a felülbélyegzés alkalmával visszakapott 25.000 korona felülbélyegzett bankjegyeket és az eladó nevére kiállított 25.000 koronás pénztári elismervényt az őket terhelő 50.000 K vételhátralék címén jogosultak voltak bírói letétbe helyezni. (P. VI. 4782/1921. 1922 III/9.)

39.

A közkereseti társaságnak a cégjegyzékbe bejegyzett tagja kereskedőnek tekintendő, aki nem hivatkozhatik a vele szerződő féllel szemben az uzsoratórvény tilalmára.

Az adós a lejárát után nem fizetheti már tartozását, ha a fizetési késedelemhez oly jogkövetkezmények fűződnek, melyek a lejárát utáni fizetés jogi lehetőségét kizárják.

Kuria: A H. Jakab és H. János, valamint a Zs. M. alperes között 1912. VIII/5-én létrejött C. al. megállapodás tartalmából nyilvánvaló, hogy Zs. M. az okiratban megjelölt 300 darab elsőbbségi részvénynek a H. J. és H. J. számlájára, tehát a maga

nevében, de az utóbbiak részére leendő jegyzését vállalta el akként, hogy a részvéuyjegyzés ellenében fizetendő 150.000 koronát neki a H. testvérek 1912. XII|1. napjáig visszafizetni kötelesek s ez esetben Zs. M. az általa jegyzendő 300 darab részvényt H. testvéreknek kiszolgáltatja, a fizetés elmulasztása pedig azt vonja maga után, hogy ezek a részvények a Zs. M. biztosítéku átadott, összesen 50.000. kor. névértékű 100 drb. elsőbbségi részvénnel együtt Zs. M. tulajdonába szállanak át.

Nem vitás a peres felek között, hogy Zs. M. ennek a megállapodásnak megfelelően azt a 300 drb. elsőbbségi részvényt, amelyeknek a H. testvérek részére való jegyzésére vállalkozott, tényleg jegyezte is, s annak 150.000 koronányi jegyzési árát befizette, de nem vitás az sem, hogy a H. testvérek a C. alattiban kikötött fizetési kötelezettségüknek csak 292 drb. részvény tekintetében tettek eleget s hogy alperes nekik ezt a 292 drb. részvényt ki is szolgáltatta.

Felperesek a C. alattiban foglalt ügylet joghatályosságát azon az alapon támadták meg, hogy az mint az ő szorult anyagi helyzetüknek kihasználásával létrejött hitelügylet a szolgáltatás és ellenszolgáltatás aránytalanságánál fogva az uzsoratorvény (1883. évi XXV. t.-cikk) tilalmába ütközik, továbbá azon az alapon, hogy sérti az alperes és annak alapító társai által létesített r.-t. s a részvényesek érdekeit s így a köztisztesség követelményei kizárják az ügylet érvényességét. Ezeknek a támadásoknak azonban jogszerű alapja nincs.

A K. T. 65. §-a szerint ugyanis a közkereseti társaság tagjai által cégüknek a keresk. cégek jegyzékébe való bevezetés végett a cégbirósághoz benyújtandó bejelentésben fel kell tüntetni egyebek között a társasági tagok neét, polgári állását és lakhelyét, a 67. §. szerint pedig ez a bejelentés egész terjedelmében bevezetendő a cégjegyzékbe. Ezekből önként folyik, hogy a társaság cégének bejegyzésével a társaság tagjai is bejegyzett kereskedőknek tekintendők, az 1883: 25. t.-cikk 16. §-a szerint pedig e törvény I. fejezetének határozatai a bej. kereskedők mint hitelnyerők által kötött keres-

kedelmi ügyletekre nem alkalmazhatók. A fellebb. bíróság által elfogadott indokokban helyesen kifejtettek szerint a C. alattiban foglalt ügylet a H. testvérek részéről keresk. ügyletnek tekintendő s így ha az lényegében bizonyítást tartalmazna is, azt felperesek az uzsoratórvény rendelkezései alapján sikerrel meg nem támadhatják.

Helyesen vonta le a felleb. bíróság az E. alatti szerződés tartalmából azt a jogi következtetést, hogy a H. testvérek a vagyontételük ellenében a részvénytársaságtól kapott 600 drb. törzs és 600 drb. elsőbbségi részvényből a C. alatti megállapodás létrejötte idejében 100 drb. elsőbbségi részvény felett szabadon rendelkezhetek s hogy ekként alperes a 100 drb. részvény igénybevételeivel az alapítási tervzetben vállalt kötelezettségeit a részvénytársaság s annak részvényesei hátrányára meg nem szegte; de nem ütközik a jó erkölcsökbe az alperesnek az a ténye sem, hogy úgy az általa jegyzendő 300 drb., valamint a neki biztosítékul lekötött 100 drb. egyenként 500 korona névértékű részvény árát 75%-os árfolyam alapján egyenként 375 koronában szabta meg, mert H. Jakabnak és H. Jánosnak mint kereskedőknek s mint részvényeseknek a részvények tényleges értékével tisztában kellett lenniök és szemben azzal, hogy a C. alattiban kikötött ellenszolgáltatást elfogadták, közömbös az, hogy az akkori árfolyam a 375 koronának tényleg megfelelő volt-e vagy sem.

Az, hogy H. Jakab és H. János az alperesnél visszamaradt 108 drb. részvény árát a kikötött időben meg nem fizették alperesnek, a felperesek perbeli beismerése alapján van tényként megállapítva s ezzel szemben felperesek nem is vitatták, hogy a fizetés meg nem történtét az alperes magatartása okozta volna, nekik kell tehát viselniök mulasztásuknak a C. alattiban megállapított azt a következményét, hogy a vissza nem váltott részvények tulajdonjoga az alperesre száll át. Rendszerint jogosítva van ugyan az adós arra, hogy tartozását a lejárat után is megfizethesse, de nem nyerhet alkalmazást ez a jogszabály akkor, ha a fizetési késedelemhez oly különleges jogkövetkezmények

vannak füzve, amelyek a lejárát utáni fizetés jogi lehetőségét kizárják, amint az a C. alatti megállapodásból önként folyik. (P. IV. 4580/1921. 1922. III/8.)

40.

Foglalóul csak az a pénzösszeg tekintethető, melyet az egyik fél a másiknak az ügyletkötés alkalmával a megkötés jeléül átadott. A foglaló jogi természetét nem a felek elnevezése, hanem az a tárgyi ismérv határozza meg, hogy az átadott összeg a jogügylet értékéhez viszonyítva ne tekintethessék vételári részletnek, hanem csupán a megkötés jeléül adott értéknek. Bizonytalan gazdasági viszonyok sem indokolják nagyobb összegű foglaló adását.

Kuria. A K. T. 276. §-a értelmében foglaló alatt az a pénzösszeg értendő, amit az ügyletkötés alkalmával az egyik fél, a másiknak a szerződés megkötése jeléül átadott. A törvény ezen meghatározásánál fogva megfelel az anyagi jogszabályoknak a fellebbezési bíróságnak az az álláspontja, mely szerint a foglaló minősítésénél nem az elnevezés az irányadó, hanem annak a törvényben megállapított jogi természete. Már pedig a tényállás szerint az ügyletkötéskor a felperes az alperesnek csak 2000 K-t adott át, a 8000 K-át pedig utóbb s így ez az egységesnek vett 10.000 K már azért sem bírhat a foglaló jogi természetével, mert az abból utólagosan fizetett 8000 K a szerződés megkötése jeléül adottnak nem is tekinthető, holott a foglalónak rendeltetése és célja éppen azt követeli meg, hogy az az ügyletkötéskor átadva is legyen. Az ügyletkötéskor átadott 2000 K pedig azért nem minősülhet foglalónak, mert ez az összeg a 10.000 koronában meghatározott szolgáltatásnak részletként fizettetett, az ugyanazon szolgáltatásra vonatkozó részletteljesítések pedig egységes jogi megítélés alá esnek.

Ehhez képest még ha a felek a 10.000 K-ra nézve a foglaló elnevezést használták is és ha az alperes akarata egyenesen arra irányult is, hogy az foglalóul szolgáljon, mégsem lett a törvény szerinti

foglalóvá, mert ahhoz, hogy azzá legyen, hiányzott a törvényben e tekintetben megkívánt tárgyi kellék, az egész 10.000 K-nak az ügyletkötéskori átadása. Nem sértett a fellebbezési bíróság jogszabályt azáltal sem, hogy a 10.000 K jogi minősítésénél figyelembe vette azt is, hogy a 36.000 Kösszvetelárhoz képest a több mint annak egynegyed részét kitevő 10.000 K oly magas összeg, mely foglalóul rendszerint nem szokott adatni az ily magas összegben való foglalóadást mint biztosítékot, a jelen esetben még a felülvizsgálati kérelemben felhozott, de közelebbről meg nem világított akkori bizonytalan gazdasági viszonyok sem indokolhatják, annál kevésbé, mert a fellebbezési bíróságnak ehelyütt is elfogadott helyes okfejtése szerint az alperes megnyugtatóására abban a tekintetben, hogy felperes a nagyértékű anyag- és munkabefektetéssel elkészítendő butorokat átveszi és kifizeti, a kikötött magas összeg mint előleg is megfelelő biztosítékul szolgált. (1922 május 11. 1921. P. IV. 4968.)

Jegyzet. Azonos álláspontot foglalt el a kir. Kuria ugyanazon a napon 1921 P. IV. 3909. sz. a. kelt határozatában. — A kir. Kuria szűken értelmezi a Kt. 276. §-át, mert foglaló nemcsak készpénz, hanem egyéb érték is lehet, amely az ügylet teljesítésével visszaadatik.

41.

Az a jogszabály, amelynek értelmében szóbeli kikötések csak abban az esetben érvényesek, ha létrejöttük után kiállított írásbeli szerződésbe felvételnek, az állandóan követt birói gyakorlat szerint csak oly esetben alkalmazható, amidőn a szóbeli megállapodás ellenkezik az írásba foglalt szerződés tartalmával, ellenben, ha az előző szóbeli megállapodás nincs ellentétben az okiratba foglalt szerződéssel, hanem azt kiegészíti, akkor ez a szóbeli megállapodás az írásbeli szerződés mellett érvényesen megállhat.

(Kuria P. III. 3767/1921. 1922. III/21.)

42.

Fix vételnek megállapítása az ügylet-kötés körülményeiből.

Kuria: Abból a megállapított tényből, hogy felperes az alperestől 1919. évi október hó 11. napján megvett 150 hl. 1918. évi termésű bort legkésőbb 1919 október 14-ig átvenni tartozott, hogy az alperes maga is kölcsönhordókra volt utalva és a szüretelési idő is beállott, vonatkozó okfejtése szerint helyesen következtetett a fellebbezési bíróság arra, hogy a felek között meghatározott átvételi határidő szoros betartása az ügyletnek oly lényeges feltételét képezte, amely nélkül az alperes felperessel a vételi ügyletet meg nem kötötte volna s amely átvételi határidőnek az elmulasztása az alperesre nézve, akinek a vétel tárgyát képező bort tartalmazó hordókra a saját termésének szüreteléséhez szüksége volt, az ügyletet céltalanná tette. Ebből folyólag helyesen minősítette a fellebbezési bíróság a felek között létesült ügyletet záros határidőre szóló u. n. fix vételnek s jogilag helyesen állapította meg azt is, hogy az alperes az ügylettől a felperes átvételi késedelme miatt elállani jogosítva volt s hogy felperes az alperes jogos elállása folytán megszűnt ügyletből kifolyólag kártérítést nem igényelhet. (1922 május 10. 1921 P. IV. 3843.)

43.

A vevőnek a rendelkezésre bocsátott áru felett való utólagos intézkedése az árunak kifogás nélküli átvételével egyenlő. Az eladó nem követelheti az áru visszaadását, hanem a vételáron felül csak azt az esetleges kárát, amelyet a rendelkezésre bocsátásnak a vevő részéről történt egyoldalú visszavonás folytán szenvedett.

Kuria: Az anyagi jog szabályai értelmében a rendelkezésre bocsátás hatálytalanná válik, ha a vevő az általa rendelkezésre bocsátott áruval utóbb sajátjaként rendelkezik s ily esetben az eladó a vevővel szemben azt a jogát érvényesítheti, amely őt az áru kifogás nélküli átvételéből folyóan illeti meg

a vevővel szemben, vagyis követelheti a vételár megfizetését. A meg nem támadott perbeli tényállás szerint az alperes mint vevő a neki a felperes mint eladó által szállított árukat az utóbbinak rendelkezésére bocsátotta s felperes ezt a rendelkezésre bocsátást elfogadta, azonban az árukat neki felperes vissza nem adta, hanem azokat a rendelkezésre bocsátás után másnak adta el.

Ily tényállás mellett a vétel tárgyaúl szolgáló áruk az alperes által átvetteknek tekintendők s így felperes a fennebb megjelölt anyagi jogi szabály értelmében csak a kikötött vételárnak megfizetését s esetleg annak a kárnak megtérítését követelheti, amelyet az általa elfogadott rendelkezésre bocsátásnak az alperes részéről történt egyoldalú visszavonása következtében szenvedett, de a vevő által átvett áruk visszaadását vagy hasonló faju és minőségű más áruk szolgáltatását az alperestől jogszerűen nem igényelheti s minthogy a kereset egyedül erre irányult, ennek az elutasításával a fellebbezési bíróság jogszabályt nem sértett. (1921. IV. P. 5056.)

Jegyzet. Kuria 1917 nov. 6-án Rp. IV. 3195/1917. sz. a. kelt határozatában arra az elvi álláspontra helyezkedett, hogy a Kt. 348. §-ában biztosított jog nem az eladó, hanem a vevő javára szolgál; ebből következik, hogy ha a vevő elállási nyilatkozatát annak az eladó részéről való elfogadása előtt visszavonja, ezzel csak azt jelenti ki, hogy a Kt. 348. §-ában biztosított joggal nem kíván élni. A vevő tehát elálló nyilatkozatát mindaddig visszavonhatja, míg az eladó a nyilatkozathoz való hozzájárulásával az ügylet felbontásába bele nem egyezett. De a vevő, ha ellátási nyilatkozatának közlésével az eladót az áru feletti rendelkezésre feljogosítja s ha ennek folytán az áruról az elállási nyilatkozat visszavonásának közlése előtt rendelkezett, felelősséggel tartozik azért a kárért, amelyet az elállás visszavonásával az eladónak okozott.

44.

Amikor a vevő az öt a K. T. 353 §-a alapján megillető jogok közül választva a szerződéstől eláll, ez a nyilatkozata joghatályossá válik anélkül is, hogy ahhoz az előadó hozzájárul.

(Kuria P. II. 3228/1921. 1922. március 7.)

45.

Ha a kereskedők közt olyan üzleti összeköttetés áll fenn, hogy egyik a másiktól megrendelés nélkül is elfogad és átvesz árukat s ha az előbbi ezt az üzleti összeköttetést megszakítja azzal, hogy részére többé megrendelés nélkül ne küldjön árut, mégis e kijelentés közlése előtt a másik részéről már feladott árukat még a közlés után is átvenni tartozik, kivéve, ha azokat a Kt. 346. §-a értelmében kifogásolni jogosult.

(Kuria : 1922 május 4. 1921. P. IV. 3772.)

46.

A megbizottnak a megbízás keretén belül végzett cselekménye a megbízó cselekményének tekintendő, amely a megbízott és harmadik személy között jogviszonyt nem létesít.

(Kuria P. II. 3233/1921. 1922. III/8.)

47.

A feladóhelyen megtekintéskor nem teljesen egészségesnek talált árut a vevő a rendeltetési helyre érkezése után annak romlottsága miatt rendelkezésre nem bocsáthatja; ez azonban nem zárja ki, hogy a felek az áru tekintetében utóbb új megállapodásra lépjenek. A vevő az árunak rendeltetési helyére érkezte után kijelentette az eladónak, hogy az árut romlott volta miatt át nem veszi és ezt az eladó ellenvetés nélkül tudomásul vette és csupán arra kérte vevőt, hogy legyen segítségére a romlott áru értékesítésénél. Ez pedig egyértelmű azzal, hogy az árut a vevő minőségi hiány miatt kifogásolta és rendelkezésre bocsátotta, az eladó pedig a kifogásolást és rendelkezésre bocsátást elfogadta.

(Kuria : 1922 május 4. 1921. P. IV. 3772.)

48.

Ingók őrzésével, átalakításával, jókarba helyezésével üzletszerűen foglalkozók a rájuk bízott ingók elveszéseért — erőhatalom kivételével — felelősek; a betöréses lopásból eredt kárért is, mert a kárt biztosítással elháríthatják magukról.

Kuria: Az e részben meg nem támadott ítéleti tényállás szerint felperesnek azok a fehéreneműi, amelyeket ő mosás és tisztítás végett az alperesnek átadott, az alperes üzletéből elvesztek. Alperes azt vitatta, hogy a felperestől átvett fehéreneműek az ő birtokából őt nem terhelő körülmények között, nevezetesen betöréses lopás folytán tűntek el. Ez a körülmény azonban az alperes kártérítési felelőssége szempontjából üggyöntő fontossággal nem bír.

Aki ugyanis ingó dolgok megőrzésével, jókarbahelyezésével (tisztításával) vagy átalakításával üzletszerűen keresetforrásként, tehát haszonvévő céljából foglalkozik és ilyen célból ingókat másoktól átvesz, de azokat vissza nem adja, vagy visszaadni nem tudja, minden kárért, mely az átvett ingóságokban az átvételtől a kiszolgáltatásig, elveszés vagy megsérülés által előáll — vismajor esetét kivéve — felelős még akkor is, ha őt az ingók megőrzése körül vétkesség, vagy gondatlanság nem is terheli, mert a vállalkozásának természeténél fogva az idegen ingók átvétele folytán, a veszély viselésének a kockázata reá hárul, amely veszély ellen magát megfelelő biztosítás által kellően megóvhatja. Az alperes kártérítési kötelezettsége tehát ennek az anyagi jogszabálynak megfelelően állapított meg. (1922 április 27. 1921. P. VI. 5938.)

Jegyzet: E határozatban új állásfoglalás az, hogy az ingóságnak őrizője az erőhatalom kivül beállható minden más kár elhárítása végett az őrizetbe vett ingók biztosítására van kötelezve, amely kötelezettség elmulasztása esetén a vétlen kárért is teljes mértékben felelős. A kir. Kuria 1899. évi 4689. sz. határozatában azt állította fel jogszabályul, hogy a letéteményes a letéveinek a letett tárgy megléteért, valamint a kötelességszerű gondviselés elmulasztása által okozott kárért felelős, hacsak nem igazolja, hogy véletlen vagy elháríthatlan erő okozta a hiányt.

49.

Az alaptőkéhez nem készpénzbeli betéttel járuló alapító az alapító társaival e betétre vonatkozó megállapítással ellenkező közgyűlési határozatot nem a Kt. 174. §-a alapján, hanem mint szerződő fél az általános anyagi jogszabályok értelmében jogosított megtámadni.

E jogszabályok értelmében a szerződésszegésből származó igények elenyésznek, hogy azok érvényesítésében nem gátolt szerződéshez hű fél huzamosabb időn át igényeit igazolatlanul nem érvényesíti.

A megbízás feltételeinek hiánya vagy a megbízás korlátain való túlterjeszkedés esetében is érvényes a megbízott közbenjöttével kötött jogügylet, ha a megbízó utóbb oly magatartást tanusít, amelyből a jogügyletbe való járulására kell okszerűen következtetni.

Kuria: A K. T. 156. §-a értelmében az az alapító vagy részvényes, aki nem készpénzből álló betéttel kíván az alaptőkéhez hozzájárulni, az alakuló közgyűlésnek a betét értékének, az átvett tárgyakért adandó részvények számának s az átvételi árnak megállapítását tárgyaló határozata hozatalánál egyéni érdekeltsége miatt részt nem vehet. Az ily alapítónak vagy részvényesnek a megalakítandó részvénytársasághoz való viszonyát a közte és az alapítók között előzetesen létrejött s az alakuló közgyűlés által elfogadott megállapodások szabályozzák s amennyiben az alapszabályok ezekkel a megállapodásokkal ellenkező rendelkezéseket létesítenek, az ekként jogaiban sértett alapító vagy részvényes — akár jelen volt az alakuló közgyűlésen, akár nem — mint szerződő fél érvényesítheti a vele kötött megállapodások megszegéséből származtatott igényeket, ezek tehát nem a K. T. 174. §-ában minden részvényes javára biztosított különleges megtámadási jog gyakorlása tekintetében irányadó, hanem a szerződéses kötelemből eredő követelések érvényesítésénél alkalmazandó általános anyagi jogszabályok értelmében bírálандók el.

E jogszabályok szerint az állandó birói gyakorlatához képest a szerződéshez hű fél, ha a szerződésszegésből származtatott igényeinek érvényesítésében gátolva nincs s ha a vele szerződő félnek nyomós érdeke fűződik ahhoz, hogy a szerződő társának az ügylettel szemben való állásfoglalása tekintetében bizonytalanságban ne tartassék: a forgalom biztonsága szempontjából igényeinek érvényesítését huzamosabb időn át igazolatlanul nem halogathatja s az ezzel ellenkező magatartásával annak megállapítására nyújt alapot, hogy az egyébként jogszerűnek elismerhető igényétől elállott s ennek következtében ezek az igényei elenyésztek. Ezek a jogszabályok a fennforgó esetben annál is inkább alkalmazandók, mert H. Jakab felperes s néhai H. János az ezuttal megtámadott alapszabályokhoz képest megszervezett részvénytársaság igazgatóságában mint igazgatósági tagok működtek, ezzel pedig a társaság törvényszerű megalakulását s így az alapszabályok érvényességét is elismerték s mert a részvénytársaság jogi élete az alapszabályokon alapszik s az alapszabályok lényeges rendelkezéseinek felborítása a társaságnak az összes részvényesek érdekeit veszélyeztető összeomlását vonhatná maga után; a szerződő feleket egymással szemben kötelező jóhiszeműség követelményei tehát kizárja azt, hogy a felperesek az 1912. IX/23-án tartott alakuló közgyűlés által elfogadott alapszabályokat az 1918. XI/23-án beadott keresetükkel sikeresen megtámadhassák. Ezek szerint a felebb. bíróság a felpereseket az alapszabályok 7. és 21. §-ainak érvénytelenítése iránti kereseti kérelmükkel anyagi jogszabály megsértése nélkül utasította el.

Az 1914. II/6-án tartott közgyűlésnek a 600 drb törzsrészvény, valamint az 1914. V/25-én tartott közgyűlésnek a 453 drb elsőbbségi részvény lebélyegzését s ezzel kapcsolatban az alaptőkének megfelelő összeggel való leszállítását elrendelő határozatai pedig csak annyiban támadhatók meg, amennyiben ezek a határozatok a törvénynek vagy a fennebbiek szerint felperesek, illetve azok jogelőde részéről meg nem támadható alapszabályoknak rendelkezéseit sértik.

Az alperesként perbe vont részvénytársaságnak igazgatósága a 10. sz. alatt csatolt jegyzőkönyv szerint az 1914. I/21-én tartott ülésében megállapította, hogy a H. testvérek és társa cégnek, illetve e cég tulajdonosainak a társasággal szemben fennálló, a vagyonszerűség s a tényleges állapotok közti különbözetnek megfelelő 505.000 K tartozása áll fenn s az 1914. II/6-iki közgyűlés az igazgatóságnak e tárgyban előterjesztett jelentése alapján határozta el azt, hogy ezen 505.000 K tartozás csökkentése s az alaptőkének ezzel az összeggel való leszállítása céljából 300.000 K névértékű törzsrészcékek lebélyegzendők és megsemmisítendők.

H. Jakab és H. János az 1914. IV/24-én, tehát a most említett rendkívüli közgyűlés után a részvénytársasággal kötött, 190/1914. sz. alatt felvett s E) alatt csatolt egyezség 1. pontjában kijelentették, hogy a H. bőrgyár r.-t. által összeállított s részint már korábban, részint az egyesség kötése napján velük közölt tartozási kimutatásokat helyeseknek elfogadják s elismerik, hogy a részvénytársaságnak még 226.500 K-val adóssai, ennek kiegyenlitéseül átadnak a hitelezőjüknek 453 db. 226.500 K névértékű elsőbbségi részvényt azzal a meghatalmazással, hogy ezeket az e célból egybehívandó rendkívüli közgyűlésen lebélyegeztesse s a részvénytőkéket ennek megfelelően leszállítsa. Ezen, a közgyűlési jegyzőkönyvbe egész terjedelmében felvett egyezség alapján határozta el az 1914. V/25-iki rendkívüli közgyűlés azt, hogy a H. testvérek 226.500 K tartozásának kiegyenlitéseül az ő tulajdonukat tevő 453 db. elsőbbségi részvény megsemmisítessék és ehhez képest az alaptőke az ekként kiegyenlített tartozás összegével leszállítsassék. H. Jakab megtagadta ugyan e perben az E) alatti egyezség érvényességét azon az alapon, hogy az egyességekötésnél az ő nevében eljárta dr. H. Gy. annak megkötésére az ő részéről felhatalmazva nem volt, hogy meghatalmazása körén túl terjeszkedett s hogy a neki perenkívüli ügyre adott meghatalmazás a hitelesítés hiányában nem is érvényes; vitatta továbbá, hogy a kérdéses egyesség — ha egyébként érvényesnek volna is tekinthető — hatályát veszítette azzal, hogy a részvénytársaság nem tett eleget az

egység 7. pontjában vállalt annak a kötelezettségének, hogy az elszámolásban behajthatatlanoknak jelzett követeléseket a vonatkozó okmányokkal együtt neki és az időközben elhalt bátyjának H. Jánosnak kiadja.

Az anyagi jog szabályai értelmében a megbízott közbenjöttével létrejött jogügylet a megbízás alaki feltételeinek hiánya s a megbízás korlátain való túlterjeszkedés dacára is érvényes, ha a megbízó utóbb oly magatartást tanusít, amelyből a jogügyletbe való hozzájárulására kell okszerűen következtetni. H. Jakab felperes pedig ily magatartást tanusított azzal, hogy az 1914. V/25-én az ő jelenlétében lefolyt rendkívüli közgyűlésen egész terjedelmében ismertetett E) al. egység ellen az A/3. sz. al. csatolt íjönyv szerint nem tiltakozott, sőt az általa a részvénytársaság ellen 1000 K tőke és jár. iránt 1914. Sp. I. 533. sz. alatt indított perben 1915. III/30-án az E) al. egység tárgyában történt személyes meghallgatása alkalmával tett azzal a kijelentésével: „mindig tiltakoztam az ellen, hogy a szerződés 7. pontja ellenére a behajtott követelésnek engem illető felerésze másnak s nem nekem fizettség ki“, világosan azt fejezte ki, hogy az egyezségben az ő javára biztosított jogokhoz ragaszkodik, ami pedig kétségtől az egység kötelező erejének elismerését foglalja magában.

A 15. al. csatolt közjegyzői tanusítvány tartalma szerint a részvénytársaság az E) al. egység 7. pontja értelmében a H. testvéreknek adandó, az elszámolásnál behajthatatlanoknak minősített követelések jegyzékét, az azokra vonatkozó könyvkivonatokkal együtt 1917. évi március hó 2-án H. Jánosnak és H. Jakabnak átvételre felajánlotta, azokat H. János át is vette, H. Jakab azonban az átvétel elismerését megtagadta. Az egység említett pontja értelmében a kérdéses követeléseket a részvénytársaság H.-éknak csak kívánságára tartozik kiadni, az tehát, hogy azok kiadását a részvénytársaság csak 1917. III/2-án ajántotta fel, a részvénytársaság terhére róható csak akkor volna, ha tényként volna megállapítható, hogy felperes H. Jakab az átadást már korábban is kívánta, ez azonban tényként meg-

állapítva nincs s ily tényállás megállapításának hiányát felperes a felülvizsgálati kérelemben nem panaszoja.

A kifejtettek szerint felperesnek az E) alatti egység érvénytelenségére és hatálytalanná váltára vonatkozóan felhozott kifogásai alaptalanok. Mint-hogy pedig az alapszabályok 7. §-a értelmében H. János és H. Jakab az általuk összeállított vagyonsmérleg s a tényleges állapot között mutatkozó esetleges különbözetért szavatosságot vállaltak első sorban azzal, hogy a tulajdonukat képező törzsrésztvények a közgyűlés által lebélyegeztessenek; az általuk az E) a. egységben valódinak elfogadott korábbi tartozásoknak a törzsrésztvények lebélyegzése után való kiegyenlítése tárgyában hozott közgyűlési határozat ebből az okból, az elsőbbségi résztvények lebélyegzését elrendelő közgyűlési határozat pedig azért nem ütközik az alapszabályokba, mert ez a felperes H. Jakab és volt üzlettársának H. Jánosnak az egységbeli felhatalmazásán alapszik. A fellebbezési bíróság tehát e közgyűlési határozatok megsemmisítésére irányuló kereseti kérelem elutasásával anyagi jogszabályt nem sértett. (P. IV. 4055/1921. 1922 III/8.)